

Undervisnings- och kulturministeriet
Registratorskontoret

Optima samkommun
Trädgårdsgatan 30
68600 Jakobstad

UTLÅTANDE OM UTKASTET TILL REGERINGENS PROPOSITION TILL RIKSDAGEN MED FÖRSLAG TILL LÄROPLIKTSLAG OCH TILL VISSA LAGAR SOM HAR SAMBAND MED DEN

Undervisnings- och kulturministeriet har bett om utbildningsanordnarnas utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till läropliktslag och till vissa lagar som har samband med den.

Optima samkommun ger följande utlåtande:

1. Höjning av läropliktsåldern till 18 år

- Syftet med förslaget är att höja utbildnings- och kompetensnivån samt att säkerställa att alla som slutför den grundläggande utbildningen ska avlägga en examen på andra stadiet. Avläggande av en examen på andra stadiet främjar personens sysselsättning och deltagande i samhället, varvid syftet med propositionen också är att stöda en höjning av sysselsättningsnivån. Detta förutsätter att grundskolans möjligheter att erbjuda alla tillräckliga färdigheter för att klara av en andra stadiets utbildning stärks.
- Behövs en utvärdering av den grundläggande utbildningens struktur och innehåll.
- Samarbetet i stadieövergången behöver utvecklas. Nödvändig information i stadieövergångar behöver garanteras.
- Finns en risk att unga påbörjar en andra stadiets utbildning, men avbryter när läroplikten avslutats.
- Viktigt att resurser för olika stödformer i stadieövergången och i utbildning på andra stadiet finns i tillräcklig utsträckning. Samarbetet med uppsökande ungdomsverksamhet, ungdomsverkstäder, psykiatrisk vård, social- och hälsovård, behöver stärkas.
- Tillgången till utbildning med tanke på den regionala och språkliga jämlikheten behöver beaktas.
- Då läropliktsåldern förlängs innebär det att vårdnadshavarens ansvar för övervakning av uppfyllande av läroplikten förlängs.
- Optima förhåller sig positivt till att man är skyldig att söka till en andra stadiets utbildning efter den grundläggande utbildningen, men betonar

att en utvidgning av läroplikt, inte enbart i sig innebär att kunskapsnivån höjs, ungdomsarbetslösheten minskar, att ungdomars sysselsättning i arbetslivet underlättas och att marginaliseringen minskar. Viktigt att det finns tillräckliga resurser för höjning av utbildningens kvalitet och stödtjänster. Viktigt med stödinsatser för de unga, som är i riskzonen att bli utanför en andra stadiets yrkesutbildning, som behöver individuellt och utvidgat stöd och handledning. Grundläggande utbildningens struktur behöver utvärderas. Grundläggande utbildningen behöver erbjuda eleverna tillräckliga färdigheter för att ha beredskap att klara av en andra stadiets utbildning.

2. Stärkt handledning

- För att nå målet med reformen, är det viktigt att allokerade medel inte enbart täcker kostnader för studiematerial, resor, boende, utan att fokus också ligger på utökad tillgång på individuell handledning och stöd i stadieövergången samt resurser för socialt och psykiatriskt stöd för den unga.
- För att övergången till andra stadiet ska bli så smidig som möjlig, måste det stöd som ungdomar behöver fortgå över stadiegränsen.
- Tillgängligheten på studerandespecifik information för smidig stadieövergång är viktig och behöver garanteras. Nuvarande studerandevårdslag begränsar informationsöverföringen mellan stadierna.
- Behovet av att handleda unga till lämplig utbildning, som intresserar samt utbildning enligt studerandes förutsättningar, ökar. Hänsyn till behov av intensifierad handledning, särskilt stöd eller krävande särskilt stöd behöver beaktas.
- Optima poängterar behovet av stärkt handledning inom krävande särskilt stöd. Ansvarsfördelning mellan social- och hälsovårdstjänster och yrkesutbildningen inom krävande särskilt stöd bör tydliggöras.

3. Avgiftsfri utbildning på andra stadiet

- Avgiftsfri undervisning, nödvändiga läromedel, såsom skolböcker avgiftsfria, arbetsredskap, arbetskläder och arbetsmaterial + behövliga skoltransporter och tillräcklig kost.
- Avgiftsfria skolresor ordnas inom ramen för det nuvarande systemet för skolresor och genomförs genom en ändring av lagen om stöd för skolresor. I propositionen utvidgas avgiftsfriheten till slutet av utbildningen = mer omfattande än vad utvidgningen av läroplikten förutsätter.
- Avgiftsfri utbildning på andra stadiet bör gälla endast läropliktiga, alltså till utgången av det år studerande fyller 20 år.

- Helt avgiftsfri utbildning till utgången av det kalenderår den studerande fyller 20 år.
- Under vissa förutsättningar ha rätt till inkvarterings- och reseersättningar. Förtydligande och principer kring dessa förutsättningar behövs. Tydligare utredning behövs gällande ansvarsfördelning för boendeservice.
- Kostnadsfria skolresor begränsas till att gälla enbart läropliktiga, inte som i förslaget att dessa gäller tills examen avlagts.
- Finns risk att det uppstår nya kostnader som inte har kunnat beaktas i beredningen och kostnadsbedömningen.
- Kostnaderna för genomförandet av reformen har underskattats. Stora variationer mellan utbildningsanordnarnas kostnader för studiematerial, verktyg o.dyl. Jämförbarheten mellan de olika kostnadsberäkningarna är inte heltäckande.
- Viktigt att utbildningsanordnarna ersätts till fullt belopp för merkostnader i anslutning till reformen.
- Inom krävande särskilt stöd har studerande behov av närvarande personal. Om elevhemmens platser inte räcker till, förutsätter det tillsyn även i boende på den fria marknaden.
- Reserverad tilläggsfinansiering inte enbart för avgiftsfri andra stadiets utbildning, utan behov av tilläggsresurser för utökad handledning, vägledning, stödtjänster bör även beaktas.
- Gruppen med ungdomar med brister i studiefärdigheter samt utmaningar när det gäller hälsa och livshantering och som söker till andra stadiets utbildning ökar. För detta behöver säkras tillräckliga resurser genom ökning av basfinansiering/koefficient i kostnadsgrupperna.
- Studiesociala förmåner såsom ersättning för boende och resor handhas av FPA.

4. Utveckling av förberedande utbildningar på andra stadiet

- Utbildning som handleder för examensutbildning = sammanslagning av de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och den examensinriktade utbildningen på andra stadiet (påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen (år 10), utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildningen som handleder för yrkesutbildning (VALMA), avsedd för både läropliktiga och andra personer som behöver färdigheter.
- TUTA möjliggör individuella studievägar och förbättrar möjligheten att avlägga examen och blir därför en viktig del av andra stadiets yrkesutbildning.
- Utbildningen som handleder för examensutbildning bygger på individuella studievägar och studielösningar. Tillräckliga resurser

behöver säkerställas utgående från studerandes behov och förutsättningar.

5.Handledning i övergångsskedet

- Den som ordnar grundläggande utbildning skall vara skyldig att handleda och övervaka ansökan till andra stadiets utbildning, bl.a. genom intensifierad studiehandledning, speciellt för de som behöver stöd för att söka sig till fortsatta studier.
- Utbildningsanordnarna ska ha ett handlednings- och övervakningsansvar som baserar sig på principen om vägledning. Den kommun där den läropliktiga är bosatt ska i sista hand ha ansvaret för att handleda och anvisa den läropliktiga en utbildningsplats i TUTA eller TELMA.
- Viktigt att det stöd som ungdomen behöver fortgå över stadiegränsen. Förutsätter tätt och utvidgat samarbete mellan stadierna. Stort fokus på studie- och karriärplan.
- Ansökningstiden i GEA för olika utbildningar behöver vara samma för att kunna ha en bild av läget i juni. Övrig ansökan via KOA.
- Förtydligande kring principer och system för KOA behöver utarbetas.

6. Tidpunkt för ikraftträdande

- Tidtabellen för genomförandet snäv.
- Lagen kunde träda i kraft tidigast 1.8.2022.

Utlåtandets centrala innehåll:

1. Optima förhåller sig positivt till att man är skyldig att söka till en andra stadiets utbildning efter den grundläggande utbildningen, men betonar att grundläggande utbildningens struktur behöver utvärderas. Grundläggande utbildningen behöver erbjuda eleverna tillräckliga färdigheter för att ha beredskap att klara av en andra stadiets utbildning.
2. Tillgången på individuell handledning och stöd i stadieövergången behöver utökas.
3. Optima poängterar behovet av stärkt handledning inom krävande särskilt stöd. Ansvarsfördelning mellan social- och hälsovårdstjänster och yrkesutbildningen inom krävande särskilt stöd bör tydliggöras.
4. Tillgängligheten på studerandespecifik information för smidig stadieövergång är viktig och behöver garanteras. Nuvarande studerandevårdslag begränsar informationsöverföringen mellan stadierna.
5. Gruppen med ungdomar med brister i studiefärdigheter samt utmaningar när det gäller hälsa och livshantering och som söker till andra stadiets utbildning ökar. För detta behöver säkras tillräckliga resurser genom ökning av basfinansiering/koefficient i kostnadsgrupperna.

6. Då läropliktsåldern förlängs innebär det att vårdnadshavarens ansvar för övervakning av uppfyllande av läroplikten förlängs.
7. Kostnaderna för genomförandet av reformen har underskattats. Stora variationer mellan utbildningsanordnarnas kostnader för studiematerial, verktyg o.dyl. Jämförbarheten mellan de olika kostnadsberäkningarna är inte heltäckande.
8. Viktigt att utbildningsanordnarna ersätts till fullt belopp för merkostnader i anslutning till reformen.
9. Studiesociala förmåner såsom ersättning för boende och resor handhas av FPA.
10. Utredning behövs för att förtydliga ansvarsfördelning för boendeservice.
11. Utbildningen som handleder för examensutbildning bygger på individuella studievägar och studielösningar. Tillräckliga resurser behöver säkerställas utgående från studerandes behov och förutsättningar.
12. Viktigt att det stöd som ungdomen behöver fortgå över stadiegränsen. Förutsätter tätt och utvidgat samarbete mellan stadierna. Stort fokus på studie- och karriärplan.
13. Ansökningstiden i GEA för olika utbildningar behöver vara samma för att kunna ha en bild av läget i juni. Övrig ansökan via KOA.
14. Förtydligande kring principer och system för KOA behöver utarbetas.
15. Lagen kunde träda i kraft tidigast 1.8.2022.

Jakobstad 10.6.2020

A large, stylized blue ink signature of Max Gripenberg, written over a horizontal line.

Max Gripenberg,
Direktör

A blue ink signature of Mathias Kass, written over a horizontal line.

Mathias Kass,
Förvaltnings- och personalchef